Park- och naturförvaltningen

Göteborgs Stad

Förstudie Olof Palmes plats

Mars 2022

stadsutveckling.goteborg.se

Titel: Förstudie Olof Palmes plats

Författare: Ylva Offerman, Johanna Axelsson & Fredrik Olausson, expolateringsenheten, park-och naturförvaltningen, Göteborgs Stad

Innehåll

1 Inledning 4
- 1.1 Syfte 4
- 1.2 Mål 4
- 1.3 Bakgrund 4
- 1.4 Metod 4

2 Olof Palmes plats i Göteborg 6

3 Platsens historia 8

4 Platsens utformning 10
- 4.1 Övergripande struktur 10
- 4.2 Nuvarande utformning 11
- 4.3 Omgivande arkitektur 12
- 4.4 Markbeläggning 13
- 4.5 Muren mot allégatorna 13
- 4.6 Utrustning 14
- 4.7 Belysning 14
- 4.8 Träd 15
- 4.9 Konst 15
- 4.10 Solförhållanden 17
- 4.11 Tillgänglighet 18
- 4.12 Trygghet 18
- 4.13 Identitet och kulturhistoria 19
- 4.14 Fornlämningar 20
- 4.15 Geoteknik 20
- 4.16 Skyfall och dagvatten 21
- 4.17 Ledningar 22
- 4.18 Mobilitet och infrastruktur 23
- 4.19 Cyklar och elsparkcyklar 24
- 4.20 Räddningstjänsten 25

5 Dialog och framtida gestaltning 27
- 5.1 Nya Olof Palmes plats 28
- 5.2 Konceptförslag för Olof Palmes plats 30

6 Ekonomi och tidplan 31
- 6.1 Ekonomi 31
- 6.2 Tidplan 31

7 Inventering av befintlig utrustning 33

1. Inledning

1.1 Syfte

Syftet med förstudien är att realisera och effektivisera en utveckling av Olof Palmes plats. Med en förhoppning om att det i framtiden skall bli en omsorgsfullt gestaltad, tydlig och välkomnande plats. Dokumentet ska fungera som beslutsunderlag för en eventuell start av ett framtida investeringsprojekt och även ge medborgarna och övriga intressenter en inblick i vad park- och naturförvaltningen har för framtida intention för platsen.

1.2 Mål

Målet med förstudien är att presentera förutsättningar och analys över platsen. Det som framkommer kan sedan ligga till grund för en framtida upprustning.

1.3 Bakgrund

Olof Palmes plats är belägen mitt i en knutpunkt för kollektivtrafik, vilket innebär ett stort flöde av människor. Det till trots är Olof Palmes plats ett torg som inte används och uppskattas i den utsträckning som det skulle kunna göra. Stora projekt pågår kring Olof Palmes plats i samband med bland annat utbyggnationen av detaljplanerna för Masthuggskajen samt Station Haga. Olof Palmes plats var tidigare en del av programmet Masthuggskajen men lyftes bort av ekonomiska skäl då detaljplanen inte omfattade torgytan. Platsen upplevs idag av många som bortglömd och sjangserad. I samband med att stadsrummen och kvarteren runt om skall byggas om har arbetet med förstudien initierats.

1.4 Metod

För att nå förstudiens mål om att hur en fysisk upprustning av Olof Palmes plats kan förverkligas och presentera en analys för platsen har följande metoder använts:

- Synpunktsinsamling från medborgare och verksamma kopplade till Olof Palmes plats.
- Platsbesök och analys för att identifiera dagens status av platsen.
- Utredningar - analys av tidigare utförda utredningar och rapporter samt utförande av nya utredningar bland annat gällande tillgänglighet, trädinventering, geoteknik.

Utifrån sammanställning av ovanstående punkter har analyser utifrån Olof Palmes plats nuläge tagits fram som ska ligga till grund för hur en fysisk upprustning av torget kan förverkligas.

2. Olof Palmes plats i Göteborg

Olof Palmes plats är ca 2500 m² och ligger i västra delen av centrala Göteborg i stadsdelen Linnéstaden. Linnéstaden är en stadsdel med puls samtidigt som det är en avslappnad del av staden med småskalig kvarterscharm. Här samsas boende, kontor och affärslokaler i en balanserad mix. Dagtid lockar småbutiker och kaféer och under kvällen öppnar ett myller av krogar och barer för alla åldrar. Den brittiska dagstidningen The Guardian har benämnt kvarteren kring Järntorget till bland de coolaste i Europa, samt skriver att Göteborg är lätt att älska med sin ”naturliga coolhet”.

För att få en uppfattning om Olof Palmes plats potential, presenteras ett urval av platser i Göteborg med liknande storlek på denna och följande sida.

Karta över centrala Göteborg med Olof Palmes plats utpekad med röd prick

1. Axel Dahlströms torg 2300 m²

2. Brunnsparken 2500 m²

3. Brunnsbotorget 2400 m²

4. Chapmans torg 2400 m²

5. Doktor Fries torg 2800 m²

6. Hammarkulletorget 2600 m²

7. Kronhusparken 2000 m²

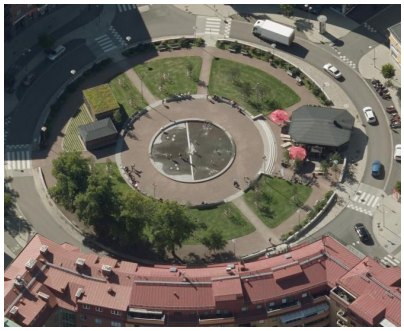

8. Odinsplatsen 3000 m²

9. Olskrokstorget 3000 m²

10. Stabbetorget 1500 m²

11. Stigbergstorget 1700 m²

12. Vasaplatsen 2300 m²

3. Platsens historia

Redan kring 1650 formades Järntorget till en mötesplats för arbetare som började bosätta sig i Haga och Masthugget. Under 1700-talet utvecklades platsen till en livlig mötesplats som i folkmun kallades Masthuggstullen. Här samlades människor från olika delar av världen, med olika yrken och samhällsklass för att handla eller betala tull och sälja varor innanför vallgraven eller Carlsporten. Detta gav platsen en heterogen identitet.

Carlsporten

1729 började Pusterviken, som då gick in till området kring Olof Palmes plats, fyllas ut med muddermassor. Utfyllnaden har sedan skett i etapper under de kommande århundradena för att ge plats åt hamnindustri. Från hamnen skeppades bland annat mycket järn från gruvor främst i bergslagen. För att underlätta skeppningen av järn flyttades järnvågen från Brunnsparken till området kring dagens Olof Palmes plats 1785. Därav har platser i området fått sina nutida namn.

1793 öppnade det berömda nöjesetablissemanget Vauxhall intill handelsträdgården nordväst om nuvarande Järntorget. Här bjöds musik, supé och utländska viner. Dessutom fanns en exotisk trädgård. 1833 tog en man vid namn Jacob Wimnell arrende på en närliggande tomt där han började odla potatis då hans planteringar på kajen blev sönderkörda. Odlingarna kallades Järnvågsträdgården och var i bruk fram tills 1842. 1847 tog Victor von Gegerfelt, som senare blev Göteborgs stadsarkitekt, över arrendet av tomten och ansökte om tillstånd för att bygga en tvåvåningsbyggnad som sedermera blev Bierhalle. Bierhalle var ett café med kägelbana i Järnvägsträdgården som utvecklades till ett Liseberg i miniatyr med karuseller och dresserade djur så som isbjörnar och tigrar. Bierhalle tvingades stänga 1861 av drätselkommissionen eftersom den ansågs utöva en fördärvlig inverkan, särskilt på arbetarklassen, genom det vilda levende som fördes där. Under 1860-talet ersattes Bierhalle under en kortare period av varietélokalen Café Carousel där inresta från landet kunde tjäna ihop till en amerikabiljett för att starta ett nytt liv på andra sidan atlanten. 1872 började en luftballong för nöje att stiga upp mellan nya masthuggsvägen och Järnvågen, ungefär utanför dagens Biograf Draken. Man kunde köpa biljetter och sitta och titta på spektaklet och händelsen annonserades i GP. Luftballongen var förankrad i rep och gasen till ballongen kom från intilliggande gasverk.

Vauxhall

Under 1870-talet befästes Järntorget som arbetarnas plats när arbetarnas hus, som inhyste arbetarföreningen, byggdes i torgets östra del där idag Nya tiders hus står.

Arbetarnas hus

Trätorget/Möbeltorget

Järntorgsbasarena

Järntorgsbasarena rivs

Nya Järntorget och Folkets Hus

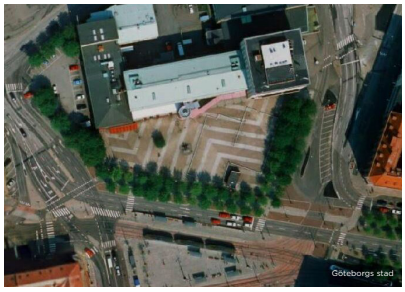

Olof Palmes plats 1998

Platsen idag

Under slutet av 1800-talet kallades Järntorget Trätorget eller Möbeltorget då det fungerade som stadens möbelcentrum. Här såldes bland annat möbler från Lindomesnickarna. 1902 flyttades handeln officiellt till Drottningtorget men än idag går det att hitta flertalet möbel och inredningsaffärer i området.

Under samma period (1884) byggdes träbyggnaderna Järntorgsbasarerna innehållande bland annat begravningsbyrå, bilskola och skjortbod på dagens Olof Palmes plats. Några år senare 1892 när Järnvägen lades ner förvandlades magasinsbyggnaderna runt Olof Palmes plats till kåkbebyggelse. Både basarerna och kåkbebyggelsen brann flertalet gånger under första hälften av 1900-talet. Efter sista branden 1947 beslutades att all träbebyggelse skulle rivas och ge plats åt Folkets hus som står på platsen än idag. Folkets hus invigdes 1952.

Under 1900-talet försökte även marknadsplatsen runt Järntorget och Olof Palmes plats ges en ny ”modern” identitet. 1902 provkördes den första elektriska spårvagnen på sträckan Järntorget-Slottskogsgatan. Detta gjorde att platsen blev en ännu viktigare knutpunkt för bland annat hamnarbetare som bytte från spårvagn till båt över till Hisingen. 1917-1918 utlystes en tävling för att rita ett nytt förslag för Järntorget som ansågs behöva omdanas. Hugo Jahnkes förslag vann och blev till grund för den stadsplan som Albert Lilienberg ritade 1922. 1923-1924 byggdes Järntorget om då en vändslinga för spårvagn anlades. Sedan kom bland annat den nya fontänen som ska representera platsens heterogena identitet, genom skulpturerna av kvinnor från alla väldsdelar, på plats 1927. 1986 delades Järntorget upp och Olof Palmes plats fick sitt namn.

I samband med en större trafikomläggning runt Järntorget, kring sekelskiftet 2000, förändrades Olof Palmes plats påtagligt. Trafiken på Järntorgets norra och östra sida togs bort och trafiken från Nya Allén västerut lades om. Två nya körfält drogs fram över torget, norr om de dubbla trädrader som tidigare ramat in torgets södra sida. I samma veva revs en kiosk som stod på platsen. Efter ombyggnationen hade torgets yta krympt med drygt en tredjedel.

Mer samtida förändringar på Olof Palmes plats är att torget fick ny utrustning i form av en konstgräsmatta med studsmatta, röda runda sittmöbler samt ny belysning 2010. Åren 2017-2018 genomfördes en förstudie för ytterligare tillfälliga förändringar av platsen med fokus på barn och ungas inflytande. Projektet blev dock aldrig genomfört, men det som framkom i dialog med barnen och ungdomarna finns med i denna förstudie och kommer att arbetas in i en eventuell omgestaltning av platsen.

4. Platsens utformning

4.1 Övergripande struktur

Olof Palmes plats gränsar till allégatorna och Järntorget i söder och till Folkets hus i norr. I öster ligger Järntorgsgatan och Pustervikskvarteren och i väster vetter platsen mot Järnvågsgatan. Järntorget är en viktig knutpunkt för kollektivtrafiken och är ett stadsrum där många starka flöden av människor sammanstrålar. Hela området har ett levande gatuliv med många människor i rörelse.

Olof Palmes plats består av en öppen trekantig yta försedd med en plattbeläggning med diverse objekt utplacerade. Mest tongivande är en stor grön yta av konstgräs med en studsmatta i. Platsen avgränsas rumsligt av rader med hästkastanjer i öster och söder.

Till platsen finns fem huvudsakliga entréer men det går att nå platsen från hela den östra sidan. Folkets hus har flera aktiva entréer med flöden av människor.

Olof Palmes plats öppna struktur har betydelse för sammankomster och politiska möten.

Grön markering = Park och naturförvaltningens förvaltningsområde
Gul markering = Trafikkontorets förvaltningsområde

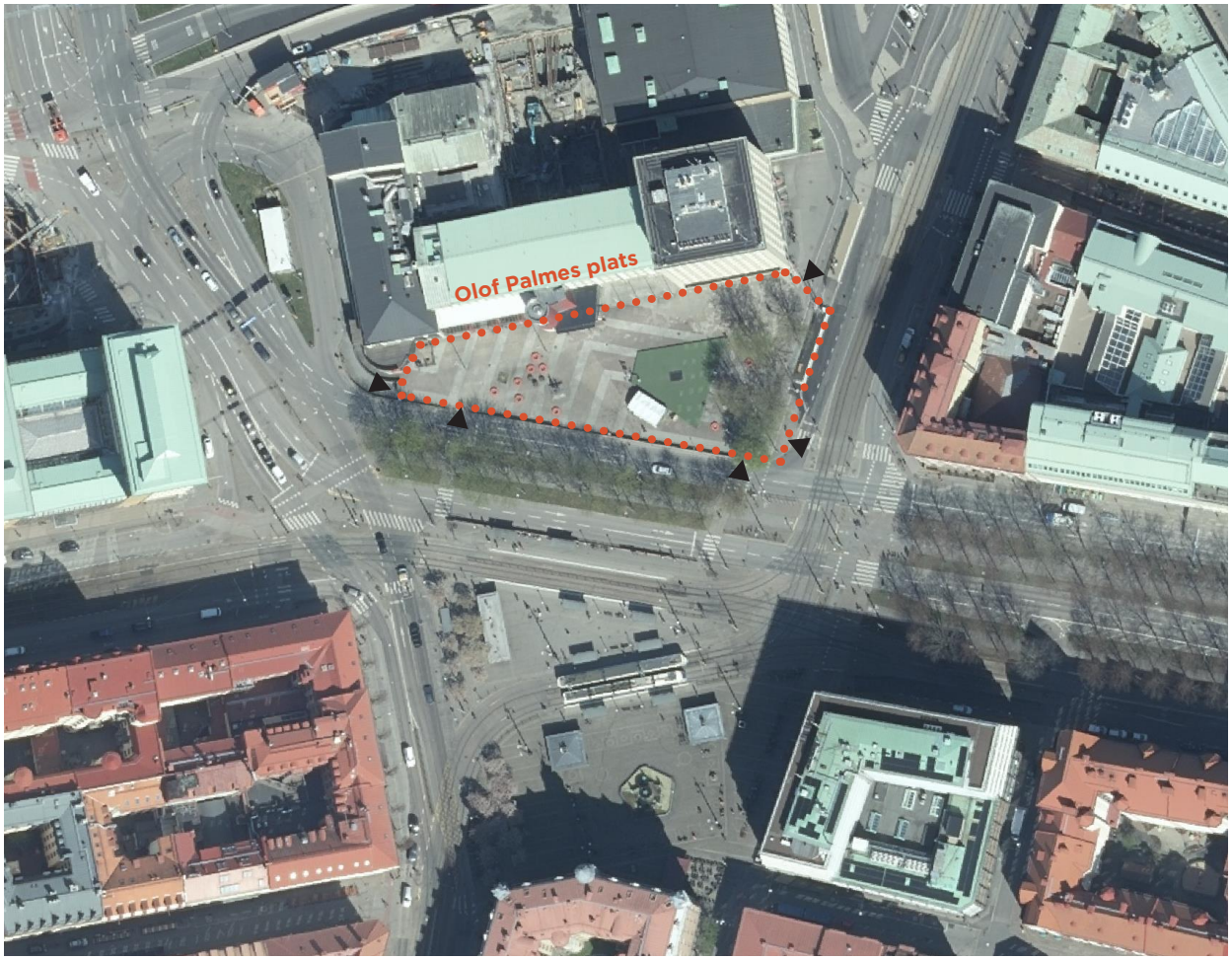

Översiktsbild över Järntorget och Olof Palmes plats

4.2 Nuvarande utformning

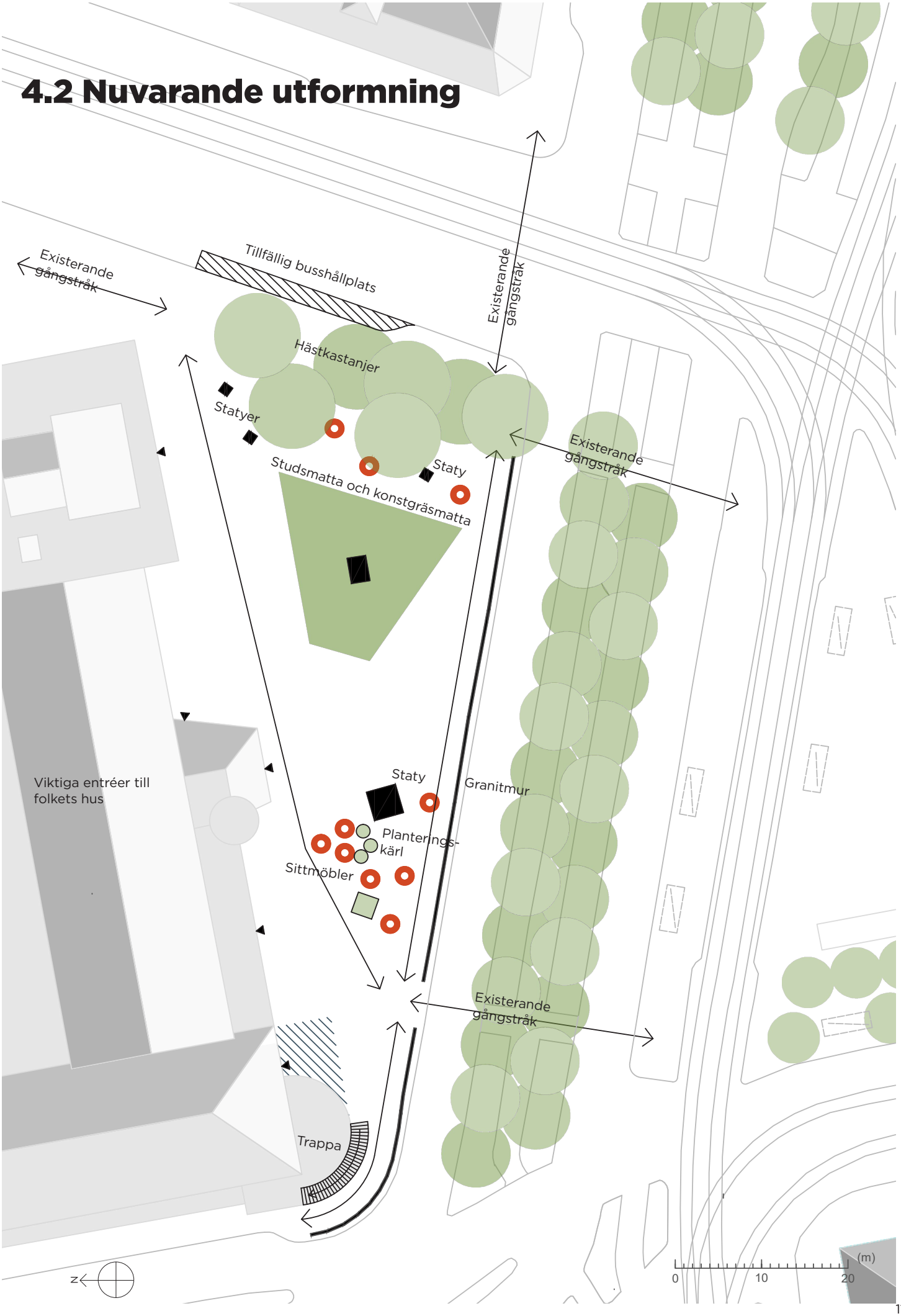

4.3 Omgivande arkitektur

Nuläge

I norr angränsar Olof Palmes plats till Folkets hus som uppfördes 1949–55 efter ritningar av arkitekten N E Eriksson. I byggnadskomplexet inrymdes många verksamheter som fördelades mellan olika byggnadskroppar. Den låga västra delen användes för ”Folkets Teater” och Restaurang Trappan. Mellandelen som fick fyra våningar utnyttjades framför allt för samlingslokaler. Den östra delen byggdes som ett höghus i nio våningar och inreddes för kontor. Nordöstra delen som tillkom 1955 omfattade bland annat ”Biografen Draken”. Denna del uppfördes med fem våningar och knöts ihop med de övriga byggnaderna genom en låg glasad biografentré. 1985 byggdes huset om igen och trappan vid folkteatern fick sitt nuvarande utseende. Mycket av verksamheterna i byggnaden finns kvar idag men där finns även ett gym vars lokaler vetter ut mot Olof Palmes plats.

Folkets Hus 1952

I öster angränsar Olof Palmes plats till Järntorgsgatan och Pustervik vars byggnad stod färdig 1921. Arkitekt för huset var M Erichs och byggnaden utformad i klassicistisk stil med putsad fasad med dekor av granit.

I söder möter Olof Palmes plats de trafikerade allégatorna, som delar platsen och Järntorget i två delar.

Utanför Restaurang Folk finns en uteservering som är uppbyggd direkt på markytan och som är omgärdad av ett lågt metallräcke och bambuplantor. Inne på serveringen finns en låg träläktare och en träbänk. Bord och stolar ställs ut i inhägnaden när uteserveringen har öppet.

Utservering restaurang Folk

Längs Folkets hus fasad finns en något högre träläktare i soligt läge.

Framåt

Clarion Hotel Draken är under uppförande och kommer ha en av sina entréer ut mot Olof Palmes plats. Hotellet kommer att stå färdigt under sommaren 2023 och i den östra delen av Folkets hus kommer det i bottenvåningen finnas olika restauranger och barer med önskemål om uteserveringar på Olof Palmes plats. Ovanför hotellets entré mot Olof Palmes plats önskar hotellet ett skärmtak, vilket förvaltningen ställt sig positiv till i bygglovsskedet.

Clarion Hotel Draken

Utanför Folkteatern finns idag en trappa som landar på Olof Palmes plats, se illustrationplan för nuvarande utformning. Trappan kommer inte att kunna vara kvar i sin nuvarande utformning när trafiksituationen i allégatorna längs med torget ändras. Hur trappans framtida utformning blir är ännu ej fastställt.

Skärmtak över hotellets entré

4.4 Markbeläggning

Nuläge

Vattenansamling

Efterkonstruerad ramp på grund av sätt-

Olika kulörer på plattorna

Markbeläggningen på Olof Palmes plats består av plattor i betong i två kulörer; en rödaktig och en ljusare platta. Mönsterläggningen är ett storskaligt randigt mönster. Över tid när åtgärder har behövt göras under mark har överytan inte följt det ursprungliga mönstret utan lagningar har gjorts både med plattor i avvikande kulör samt med andra typer av stenar såsom gatsten. Många av plattorna är spruckna. Markytan har över tid sjunkit och detta syns tydligt längs fasaderna och påverkar tillgängligheten till byggnadernas entréer. För att anpassa sig till den nya marknivån har ramper av olika slag lagts till vid de olika entréerna. Det finns också en generell sättningsproblematik som orsakar vattensamlingar när det regnar.

Framåt

Betongplattorna fungerar bra ur ett tillgänglighetsperspektiv. Det blir viktigt att som del av gestaltningen vid eventuell upprustning fundera över hur en framtida beläggning på torget kan se ut för att bibehålla en god tillgänglighet.

Sättningsproblematiken med den sjunkande ytan bör tas hänsyn till mot fasad där synligheten blir som mest märkbar. Ju mindre plattor desto mindre sannolikhet att de knäcks på grund av sättningar. Det är en aspekt som behöver beaktas vid val av ny beläggning vid eventuell upprustning av platsen.

Hur ytskikt på platsen samspelar med och möter angränsande ytor behöver hanteras i fortsatt gestaltning och ska samordnas med Trafikkontoret.

4.5 Muren längs allégatorna

Nuläge

Granitmur H: 107 cm L: 195 cm B: 19 cm	Granitmur under metallräcke H: 42 cm L: 195 cm B: 19 cm
Metallräcke på granitmur H: 59 cm Avstånd mellan stolpar: 200 cm	

Murens utseende varierar

Längs gränsen mot allégatorna finns en stenmur av granit. Den är mer täckande i östra delen av torget än i den västra delen där de övre två tredjedelarna av muren ersatts med ett grått metallräcke. I övergången mellan den östra och den västra delen varvas hel stenmur med stenmur plus räcke i varsitt parti. Muren bryts av vid övergångsställen men fortsätter längsmed kurvan efter övergångstället i den västra delen av torget.

Framåt

Muren är en trygg avskiljare mot gatan och döljer en stor del av personbilarna. Någon typ av solid barriär är gynnsamt för torget idag, utifrån hur platsen är planerad, gestaltad och använd. Hur mötet mellan torget och trafikrummet bör se ut i framtiden behöver studeras som en del av gestaltningen vid eventuell upprustning av platsen.

Troligtvis kommer befintlig mur att behöva demonteras då en ny cykelbana kommer inkräkta på nuvarande torgyta. Det är möjligt att flytta muren och återanvända den men räcket behöver i så fall ersättas.

4.6 Utrustning

Nuläge

Park- och naturförvaltning har placerat ett antal temporära objekt på Olof Palmes plats med syfte att aktivera platsen. Dessa innefattar lekfullt utformade sittmöbler, flera stora planteringskrukor samt en upphöjd konstgräsklädd yta med studsmatta. Med tiden har dessa objekt blivit slitna och upplevs som skräpiga. Dock inbjuder de, speciellt konstgräsytan och studsmattan, till att människor soliga dagar slår sig ner en stund. Det finns även en del objekt kopplade till infrastruktur så som ”Styr och ställ-cyklar”, trafikskyltar och informationsskyltar. All utrustning är listad längst bak i rapporten.

Konstgräsytan

Framåt

Möbleringen på platsen är inte särskilt uppskattad. Den är sliten och förhållandevis lite använd och bedömningen är därför att det inte finns något värde i att spara den. Studsmattan och konstgräsytan är omtyckta objekt. Vid en upprustning av ytan bör möjligheten att bevara deras funktion som en del av en ny gestaltning beaktas.

4.7 Belysning

Nuläge

Fem nya belysningsmaster har installerats på Olof Palmes plats de senaste åren. De är av typen Moramast med LED strålkastare Olivio, Selux i olika utföranden . Bland annat finns det några GOBO projektorer.

Moramast med LED strålkastare Olivio, Selux

Framåt

Trots att det är relativ ny belysning upplevs platsen som mörk. Belysningen behöver därför ses över som en del av en kommande gestaltning av platsen. Det innebär att en ny ljussättning kommer att behöva göras i samband med kommande upprustning. I den genomförandestudie som är gjord för Masthuggskajen finns ett belysningsprogram som även hanterar Olof Palmes plats.

Olof Palmes plats på kvällen

4.8 Träd

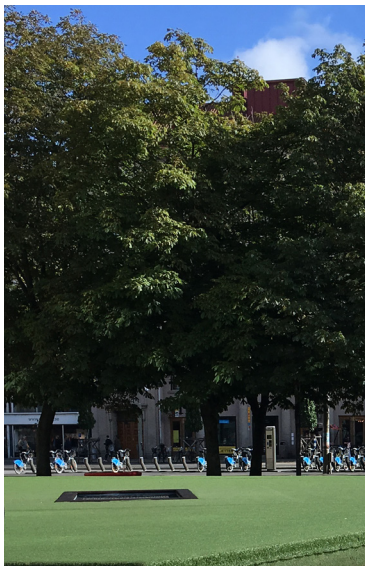

Hästkastanjer

Nuläge

På Olof Palmes plats står idag sju träd i två rader på torgets östra sida. Samtliga är av arten hästkastanj (Aesculus hippocastanum) med en brösthöjdsdiameter mellan 20–40 cm och en höjd mellan 11-13 meter. Träden bedöms ha relativt lågt naturvärde, som dock höjs något av att sällsynta lavar har hittats på allétträd i närområdet. Mitt på torget stod tidigare ett körsbärsträd som planterades som minne av Olof Palme. Körsbärsträdet dog 2019 och har inte ersatts.

Framåt

På flera av hästkastanjerna finns spår av svampsjukdomen Phytophthora. På ett av träden syns en tydlig utglesning av kronan och det trädet behöver tas ner. Övriga träd ser än så länge friska ut och en kommande gestaltning för platsen ska utgå från att träden bevaras, i enlighet med Göteborgs Stads trädpolicy. Trädens växtbäddar bör renoveras genom att jorden byts ut och näringsberikas till ett djup på 30 cm. Det kommer förlänga trädens livslängd avsevärt och kan hjälpa träden att själva bekämpa sjukdomen. Den gamla jorden behöver köras till deponi för att undvika att Phytophthora sprider sig. En kommande gestaltning för platsen behöver undersöka hur Olof Palmes plats kan förbli en plats med gröna kvaliteter, och på vilka sätt nya träd kan bidra till platsen och stadsrummet.

4.9 Konst

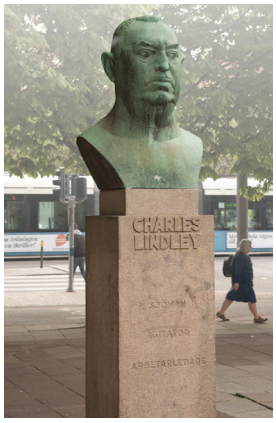

Charles Lindley

Hjalmar Branting

Nuläge

Det finns fyra konstverk på Olof Palmes plats; ”I arbete för arbete” av Sam Westerholm, ”Charles Lindley” av Ture Jörgensen, ”Hjalmar Branting” av Carl Eldh och ”Järnbärarna” av Sven-Robert Lundqvist.

Framåt

Efter dialog med sakkunnig på förvaltningen är bedömningen att alla fyra konstverk ska vara kvar på Olof Palmes plats. ”I arbete för arbete” ska i största mån vara kvar på sin nuvarande plats. De övriga tre konstverken kan få nya placeringar inom Olof Palmes plats. Herrarna ”Branting” och ”Lindley” kan placeras fritt, ”Järnbärare” bör stå separat eftersom dess karaktär skiljer sig från de övriga och det är viktigt att den även i fortsättningen är vänd mot Järntorget. Eventuell ny placering av konstverken behöver stämmas av med konstnärerna till verket.

Flera av konstverken är väldigt högt placerade. Fundamenten skulle kunna vara lägre för att konsten ska upplevas mer tillgänglig och närvarande på platsen. Det är någonting som behöver studeras i en kommande gestaltning av platsen.

Järnbärare

I arbete för arbete

Skulpnr	Namn	Konstnär	Placering	Material	Inköpt av	Inköpt år	Drift	Förvaltare
08044	Järnbärare	LUNDQVIST Sven-Robert	Olof Palmes plats	Brons	Göteborgs stad	1966	Park o Natur	Park o Natur
08049	Charles Lindley	JÖRGENSEN Ture	Olof Palmes plats	Brons	Gåva av Sjöfarts-förbundet	1952	Park o Natur	Park o Natur
08047	I arbete för arbete	WESTERHOLM Sam	Olof Palmes plats	Brons	Gbg Arbetar-kommun	1986	Gbg Arbetar-kommun/ Folkets hus	Gbg Arbetar-kommun/ Folkets hus
08048	Hjalmar Branting	ELDH Carl	Olof Palmes Plats	Brons	Gbg Arbetarko mmun/ Folkets Hus	1926	Gbg Arbetarko mmun/ Folkets Hus	Gbg Arbetarko mmun/ Folkets Hus

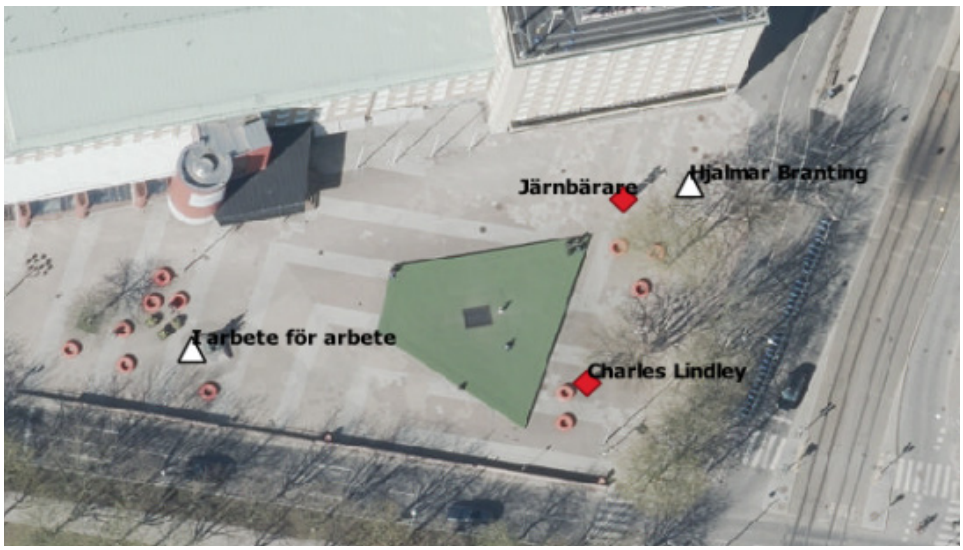

4.10 Solförhållanden

Nuläge

Olof Palmes plats är vänd mot söder och solbelyst större delen av dagen. Tack vare öppenheten med Järntorget och spårvagnshållplatserna är det inget som riktigt skuggar platsen. Se solstudierna som redovisas grafiskt på sidan här nedanför, framtagna av Bau.

Framåt

Kvaliteten att torget är soligt bör bevaras men sittplatser i lövskugga bör också kunna erbjudas, så att platsen innehåller olika mikroklimat och fungerar för så många människor som möjligt.

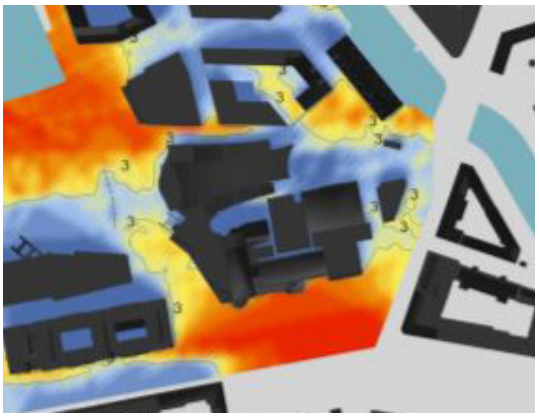

Vår- och höstdagjämning kl. 8-18

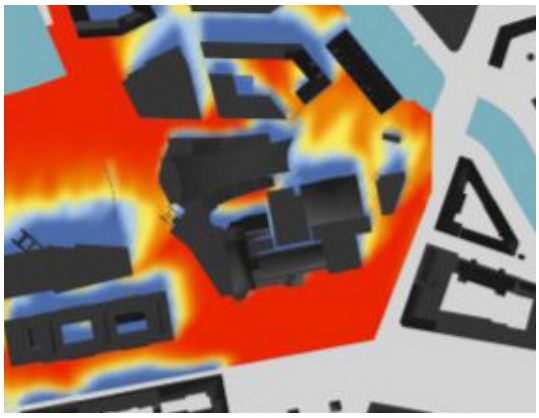

Lunchtid kl. 11-15 (mars-september)

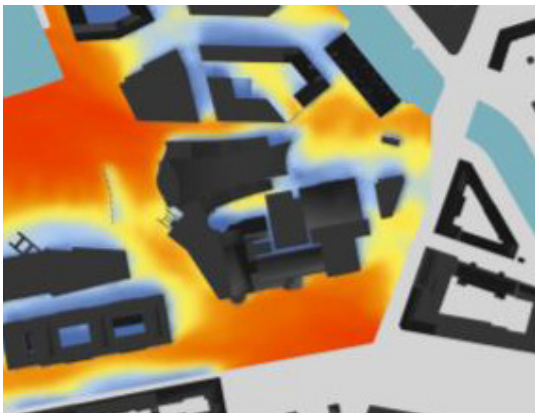

Handel och kontorstid kl. 8-20 (mars-september)

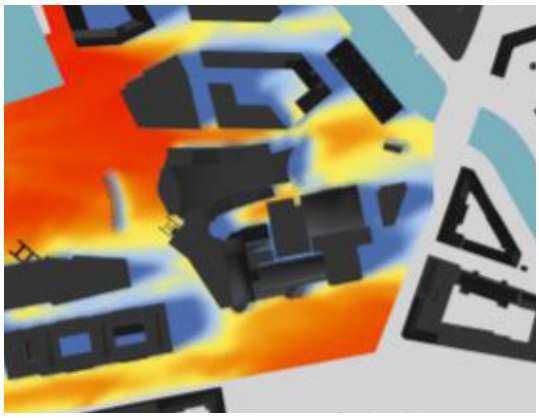

Afterwork kl. 15-19 (mars-september)

4.11 Tillgänglighet

Nuläge

Olof Palmes plats är en öppen plats utan tydliga stråk och kontraster vilket gör det svårt att orientera sig. Det finns utplacerade objekt på ytan som inte följer något logiskt mönster och därmed försämrar orienterbarheten. Platsen upplevs som mörk kvällstid. Beläggningen ger en jämn och tillgänglig yta, men mönsterläggningen med färgerna är ologisk och försämrar orienterbarheten. Tillgängliga och bra sittmöjligheter saknas helt.

Framåt

För att en plats ska fungera för människor med nedsatt syn är det bra om det går att följa kanter på olika sätt, till exempel utmed planteringar, fasader och murar. Raka linjer som har tydliga stråk till målpunkter är lätta att följa. Naturliga ledstråk i form av kanter är att föredra framför konstgjorda ledstråk. Om man anlägger konstgjorda ledstråk är sinusplattor, minst två plattor i bredd, i kontrasterande färg och med en valplatta där olika stråk möts, bra för öka tillgängligheten på olika ytor. Ledstråken bör i så fall vara placerade i mitten av gångstråk då det i kanterna oftast hamnar föremål som försämrar orienterbarheten. Gångstråk bör tydligt knyta an till övergångställen.

Idag upplevs platsen som mycket mörk på kvällen det skall tas hänsyn till vid ljussättning av torget. Även cykelställ och annan möblering behöver vara gestaltad och placerad på ett sätt som underlättar för personer med nedsatt syn så att de inte går in i dem. Det kan exempelvis göras genom att ytan för cyklarna är omgärdad med staket eller häck såväl som något upphöjd i förhållande till marken runt omkring. Exakt vilken lösning som passar bäst för platsen behöver studeras som en del av kommande gestaltning.

För att göra platsen så tillgänglig som möjligt är fasta markmaterial att föredra framför exempelvis stenmjöl. Det är även bra att införa material som dämpar och förbättrar ljudmiljön om möjligt.

Att behålla en avgränsning mot vägen är att föredra för personer med nedsatt syn då det blir tydligare var man går över gatan. En avgränsning gör också att platsen blir tryggare för barn och speciellt för föräldrar med nedsat syn- eller rörelseförmåga, eftersom de inte behöver vara lika oroliga för att inte hinna ikapp barnet om barnet springer ut i gatan.

4.12 Trygghet

Nuläge

Olof Palmes plats ligger i ett område som idag upplevs som otryggt i jämförelse med andra delar av staden. Det finns många barer med alkoholförsäljning och det förekommer drogförsäljning på vissa platser under vissa tider. I området finns många hjälporganisationer för socialt utsatta vilket bidrar till att många utsatta individer vistas där.

På vissa platser bidrar den fysiska utformningen till otryggheten. Huvudproblematiken finns på Andra Långgatan men den spiller ut på gator och platser runt om. I dagsläget är problemet inte så stort på Olof Palmes plats. Platsen upplevs som öde och mörk kvällstid vilket gör att folk passerar fort och undviker den när det är mörkt. Stora delar av byggnaden utmed Olof Palmes plats saknar idag verksamheter som har kvällsöppet vilket ökar känslan av otrygghet.

Framåt

För att bidra till att platsen upplevs som trygg och välkomnande behöver platsen locka många olika samhällsgrupper. Därför kan med fördel delar av Olof Palmes plats locka andra målgrupper än de som i huvudsak redan vistas i området. Det gäller speciellt kvällstid.

Vid utformning av sittplatser är det viktigt att tänka på att alla som passerar känner sig välkomna och trygga att slå sig ner på platsen även om folk redan vistas där. Ett sätt att lösa det kan vara att skapa flera olika sittmöjligheter som är avskilda från varandra. Sittplatserna kan gärna ligga i anslut till gångstråk, då det är viktigt med folk i rörelse för att öka känslan av trygghet. Det här är en fråga som behöver hanteras vid framtagande av gestaltning för platsen.

Även under eventuell byggnation är det viktigt att tänka på trygghet genom att bibehålla fria siktlinjer och undvika att skapa avskilda platser och mörka vrår. Polisen och Socialförvaltningen Centrum vill delta i fortsatt arbete.

4.13 Identitet och kulturhistoria

Nuläge

Olof Palmes plats har historiskt varit en viktig knutpunkt i staden med en heterogen identitet fylld av möten. Redan på 1600-talet var området en samlingsplats för arbetare som började bosätta sig i Haga och Masthugget. I takt med att staden växte skapades nya handelsvägar och platsen blev central för handel både via land och hav. Även nöjeslivet på platsen har varit tongivande med allt från restaurang till trädgård och nöjespalats. Idag förknippas platsen mest med Folkets Hus och upplevs mer som en entrézon eller passage än en levande mötesplats. Ofta används den som samlingsplats för större folksamlingar.

Framåt

Vid eventuell upprustning är det viktigt att värna om platsens heterogena identitet och utforma en inbjudande mötesplats för olika grupper. Utöver att bevara möjligheten för större grupper att samlas borde platsen möjliggöra olika temporära aktiviteter så som nöjen och handel. Dessa kan med fördel anknyta till historien men även lyfta det som finns idag.

4.14 Fornlämningar

Nuläge

Området är markerat på Riksantikvarieämbetets Fornsök som Fornlämning, ”Stadslager från 1600-1700-talen” vilket är ett Kulturlager i miljöer av stadskaraktär. Lagren innehåller avfall från hantverk, matberedning, rester efter övergiven bebyggelse och andra aktiviteter.

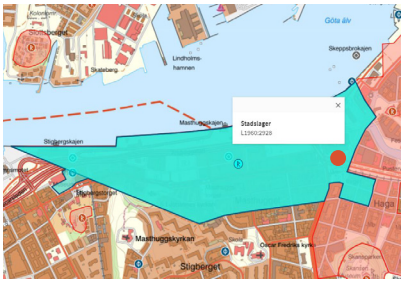

Olof Palmes plats utpekad med röd prick

Framåt

Vid en eventuell ombyggnation av Olof Palmes plats kan fornlämningar påträffas. Tillstånd från Länsstyrelsen behöver därför sökas.

4.15 Geoteknik

Nuläge

Olof palmes Plats ligger på ett tjockt lager av lera. Djupet varierar från runt 10m i öster till upp emot 40m i väster. Den östra delen av byggnaden (A-C) har en försumbar sättningsgrad då den är stödpålad till berg medan den västra delen av byggnaden (D-H) har en sättningsgrad på ungefär 1mm/år-3,5mm/år då den är grundlagd genom ”svävande pålar” (kohesionspålar) som inte går till berg. Eftersom marken inte är pålad sjunker den och skillnaden blir större mot fasaderna i öster än i väster där huset också sjunker. Den västra delen av byggnaden (3) kommer förmodligen stödpålas till berg inom 10 år vilket innebär att skillnaden mellan sättning i byggnad och mark kommer öka även i den västra delen av torget

A-C: Grundlagt med stödpålar till berg

D-H: Grundlagt med kohesionspålar. Kommer stödpålas till berg

I: Ramp till Götatunneln

J: Clarion Hotel Draken

Framåt

Höjning av markytan bör inte ske då ökad belastning kommer påskynda sättningen på platsen. Om höjning måste ske ska det göras i samråd med geotekniker och konstruktör för utredning av närliggande byggnaders pålars status och ledningar i området. Större konstruktioner bör också undvikas men nyplantering av träd och mindre konstruktioner så som parkmöbler ska ha en försumbar påverkan på sättningen.

Det är inte rekommenderat att stödja upp torgytan på Olof Palmes plats så länge inga känsliga kontraktioner uppförs. Enligt en grovberäkning beräknas det kosta runt 40 miljoner med bankpålar och runt 5 miljoner med skumglas som är en osäker åtgärd som kanske inte löser problemet. Därför rekommenderas att i gestaltningen istället tänka på sättningsgraden. Entréer kan kompletteras med länkplattor för att möta den ökande nivåskillnaden. På torget kan ”mjukare material” så som grus användas för att enklare jämna ut sättningar i framtiden.

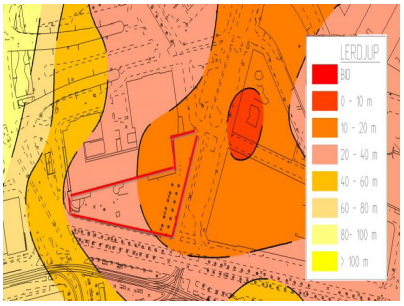

Lerdjup Olof Palmes plats

Eftersom lerlagret är tjockare i väst kommer marken sjunka snabbare där. Det är viktigt att tänka på vid anläggning av nya ledningar. Om avrinning ska ske åt öster behöver det planeras så att lutningen är extra stor för att avrinningen ska fungera även i framtiden.

4.16 Skyfall och dagvatten

Nuläge

Vid ett skyfall (100 års regn) samlas ca 180 m3 vatten på den västra delen av torget och vid kraftigt regn bildas en stor pöl.

Olof Palmes Plats ligger i anslutning till en skyfallsled som är viktig för hela Linnestadens avrinningssystem. Skyfallsleden är föreslagen öster om platsen.

Framåt

Platsen ska uppfylla de riktlinjer som finns i det tematiska tillägget för översvämningsrisker. Det är viktigt att tänka på att platsen ska kunna hantera minst lika mycket vatten som idag (180m3). Där tillgänglighet är viktigt så som entréer och vägar får det inte samlas mer än 0.2 meter stillastående vatten. Det går dock bra att mer vatten samlas på vissa tilltänkta platser. En rekommendation är att skapa en lågpunkt även i den östra delen av torget för att skydda intilliggande byggnader från översvämning.

Dagvatten: Det är önskvärt att vatten från den högt trafikerade allén renas i biofilter eller annan lösning intill vägen. Dagvattnet från Olof Palmes plats får gärna hanteras på ett öppet, grönt och kreativt sätt men då ytan inte är förorenad finns inget krav på rening eller fördröjning då det är nära recipient.

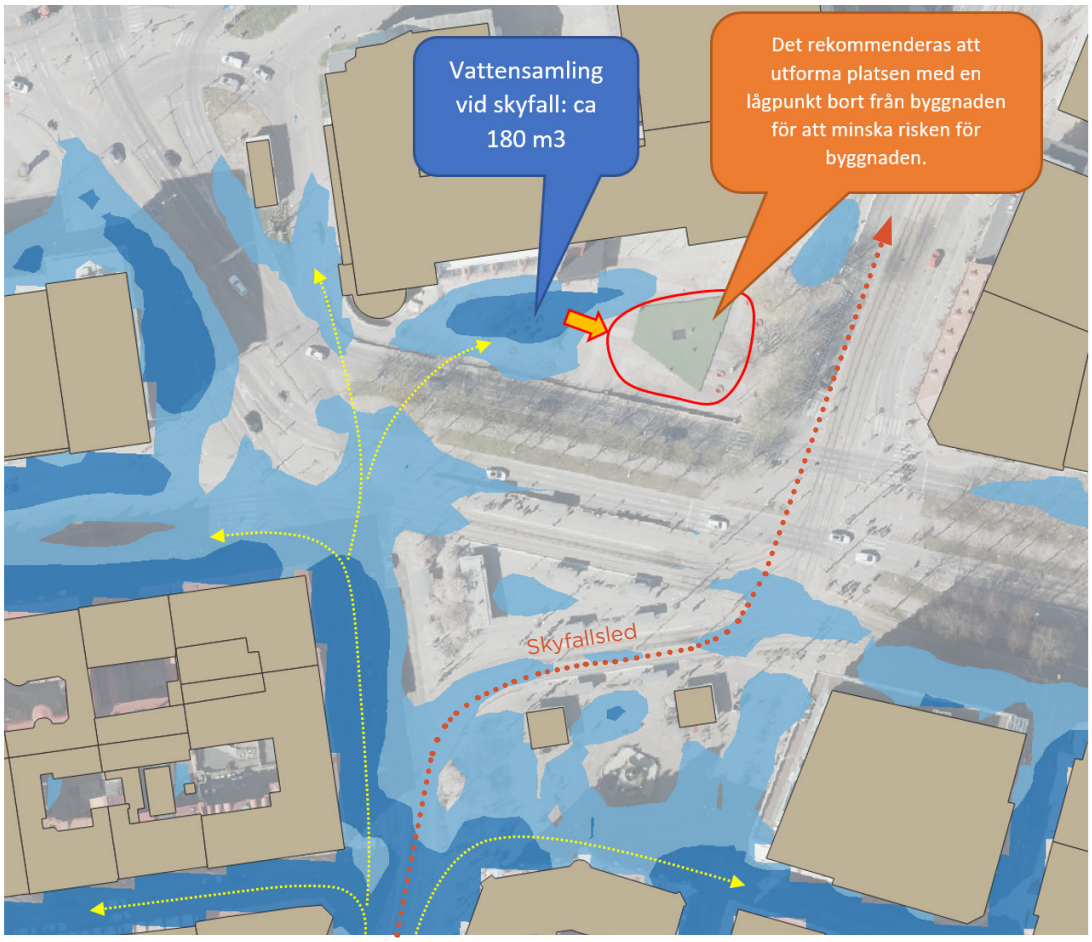

Vattenflöden i området

4.17 Ledningar

Nuläge

På Olof Palmes plats finns flera olika ledningstyper som behöver tas hänsyn till i kommande omgestaltning av platsen. På platsen finns en vattenutkastare som kan användas för bevattning av planteringsytor.

Framåt

Med tanke på geotekniken på platsen är det viktigt att vid nyanläggning av ledningar beakta att sättningar över tid kommer att bli större vid Järnvågen än vid biograf Draken. Detta kommer framför allt att påverka självfallsledningar.

Ifall höjning av marknivån planeras bör en detaljerad utredning utföras i samråd med geotekniker och konstruktör för att se hur en sådan höjning påverkar ledningar inom området.

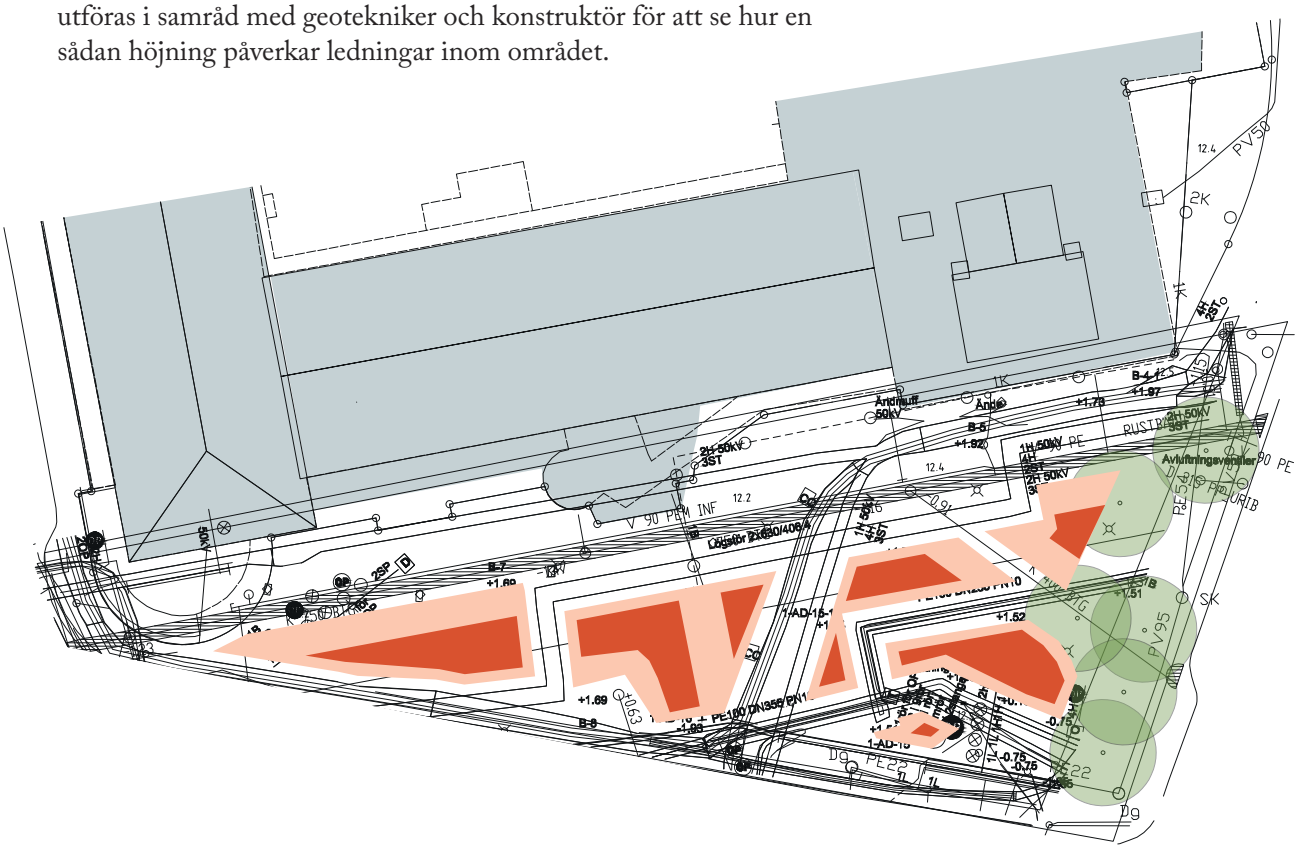

Möjlig yta för schakt/växtbädd. 1 meter från ledningar.

Möjlig yta för trädplacering. 4 meter från VA-ledning, 2 meter från FV, FK, el & opto.

Hänsyn har ej tagits till belysningskablar och statyer.

4.18 Mobilitet och infrastruktur

Nuläge

I dagsläget är det ingen fordonstrafik på Olof Palmes plats förutom leveranser till verksamheter runt platsen. På grund av byggnation av hotell Draken förekommer även tillfällig byggtrafik. Mot Pustervik finns en tillfällig busshållplats. Utöver detta är fordonstrafiken ledd runt platsen.

Framåt

Trafiksituationen i området har setts över och det finns ett förslag på ny trafikplanering. Förslaget innebär att en cykelbana läggs där ungefär där befintlig mur är idag. Olof Palmes plats påverkas även i korsningen Järntorgsgatan/allén där cykelbanan skär in på torget och påverkar några av trädens placering. Under ombyggnation av infrastrukturen i området kan en flexibel struktur utvecklas. Detta innebär att möjlighet för temporära hållplatslägen längs kanten av Olof Palmes plats kan behöva finnas. Olof Palmes plats kommer att fortsätta vara ett fordonsfritt torg. Trafikkontoret planerar att besluta om trafiklösning under q2 2022.

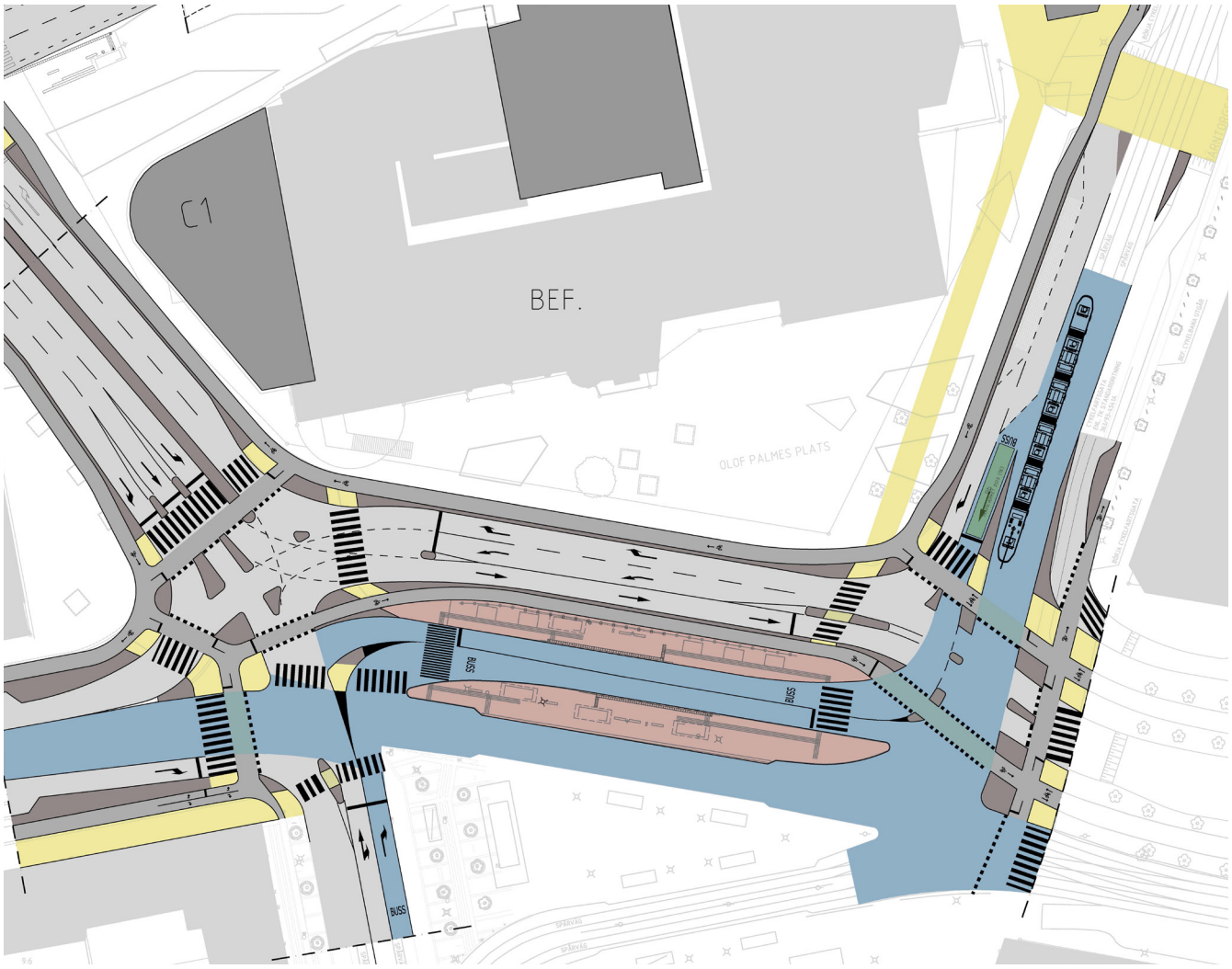

Trafikförslag framtaget av Trafikkontoret

4.19 Cyklar och elsparkcyklar

Nuläge

I dagsläget finns ingen cykelparkering på Olof Palmes plats. Istället står cyklar sporadiskt parkerade över platsen. Detsamma gäller elsparkcyklar. Ungefär mitt på torget vid muren finns en uppställningsplats för Styr & Ställ-cyklar. Ofta står Styr & Ställ-cyklarna i vägen för den enda soptunnan på platsen.

Styr och ställ uppställningsplats

Framåt

Vid ombyggnation är det viktigt att anvisa tydliga platser där cyklar kan parkera. Dessa platser bör vara i utkanten av torget nära en cykelbana för att minska cykeltrafiken på torget. Säkra cykelparkeringar med möjlighet till ramlåsning behövs. Var i området uppställningsplatser för elsparkcyklar och Styr & Ställ kan parkeras behöver utredas vidare.

4.20 Räddningstjänsten

Nuläge

I dagsläget har räddningstjänsten sin uppställningsplats precis framför (söder om) den högre byggnaden i Folkets Hus eftersom den delen av huset utryms med stegbil.

Framåt

Avståndet från fasaden till uppställningsplatsen behöver understiga 9 meter. Räddningstjänsten behöver kunna angöra uppställningsplatsen utan att backa. Förslagsvis genom att anlägga räddningsvägen från Järnvågsgatan. Mer detaljerad information och mått kring hur en plats behöver förhålla sig till räddningstjänsten finns i dokumentet ”Råd och anvisningar nr.110 Räddningstjänstens insatstid och förmåga”

Skyltning, information och underhåll: Räddningsväg ska kompletteras med tydlig skyltning. Det ska även uppställningsplats om den inte är lätt identifierbar.

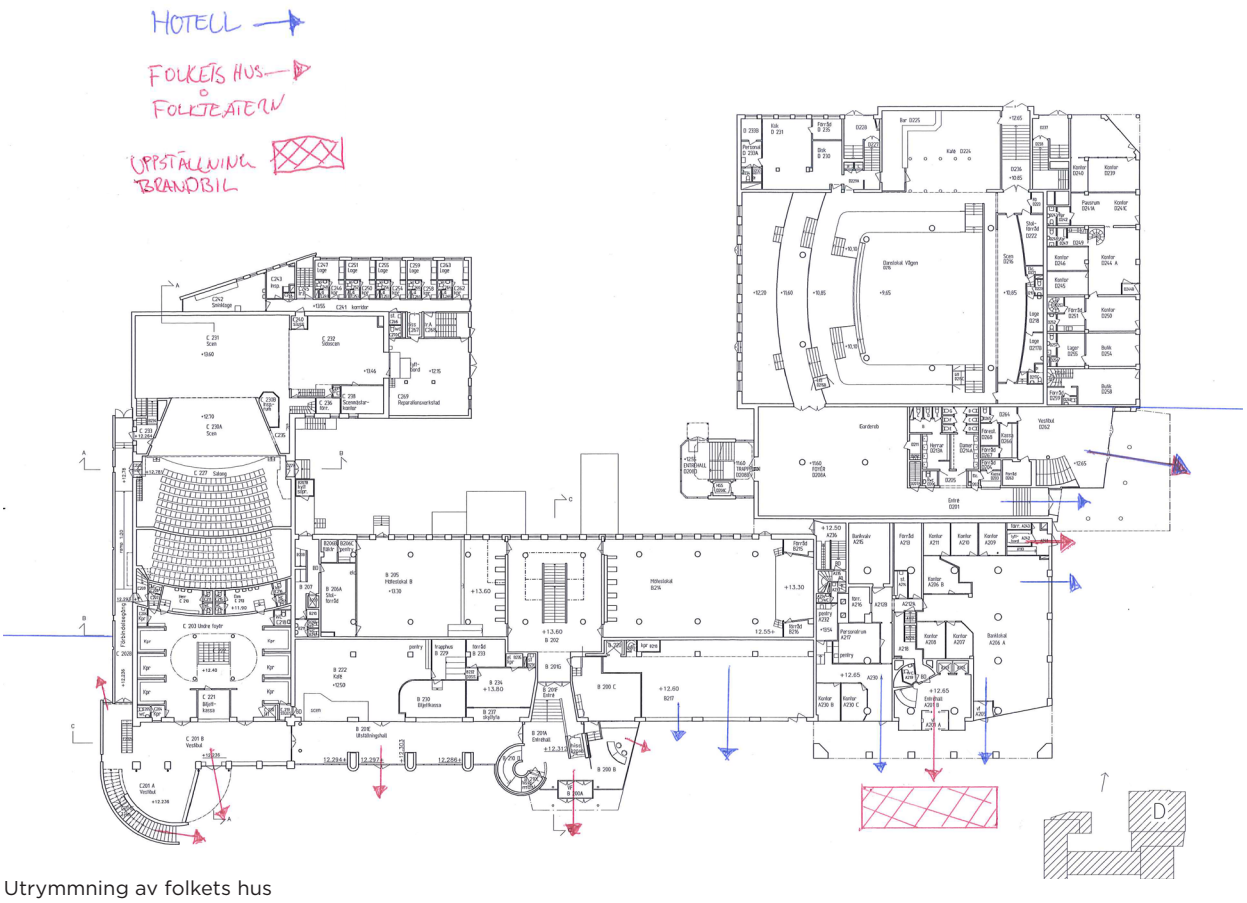

Utrymmning av folkets hus

5. Dialog och framtida gestaltning

Den 13/9 och 16/9 2021 genomförde park- och naturförvaltningen en synpunktsinsamling på Olof Palmes plats för att få klarhet i vad göteborgare tycker är bra och dåligt med platsen och vad de önskar i framtiden. Dialogen kompletterades med en enkät på Göteborg Stads webbplats för stadsutveckling som var öppen från 13/9 - 27/9 2021. Totalt svarade cirka 220 personer.

Redan 2017-2018 genomförde park- och naturförvaltningen en dialog för en planerad upprustning som inte blev av. Fokus låg på barn och unga och genomfördes i samarbete med förskoleelever och gymnasielever från kursen arkitektur och hus som gavs på Lindholmens tekniska gymnasium. I dialogen medverkade cirka 90 förskoleelever och 20 gymnasieelever.

Under arbetet med förstudien har även verksamma i området blivit kontaktade och deras önskemål har kartlagts.

Önskemålen från de olika grupperna är samstämmiga och det många vill se på Olof Palmes plats är mer grönska, fler sittplatser för alla, lekmiljöer, möjlighet till uteserveringar och en öppen yta med plats för större folksamligar.

Nya Olof Palmes plats

Det kommande uppslaget är en sammanvägning av vad de olika dialogerna men också arbetet med förstudien har mynnat ut i, och är ett medskick till framtida gestaltning. Medskicket består utöver dialogerna av historisk anknytning och förslag på hur de kvaliteter som finns på platsen idag ska bevaras samt hur platsen ska bli trivsam att vistas på framöver.

5.1 Nya Olof Palmes plats

...är en grön oas med lekvärde och vilda djur
...har plats för möten, evenemang och demonstrationer
...är trivsam året om och dygnet runt med möjlighet till uteserveringar och andra sittplatser för alla

Alla åldrar

Gratis

Robust och tåligt

Trivsam året runt

Blommor

Skugga

Lugn oas

Exoter

Årstids-variation

Sitta tillsamans

Njuta av solen

Avskilda & enskilda

Mörka material värmer tidigt på året

Sittplatser i skugga

Hammock

Trämöbler

I lä/mot fasad

Konst
Statyerna & Interaktiv

Belysning

Cykel-parkeringar

Bättre koppling till närliggande platser

Speakers corner

Foodtrucks

Vatten & el

Marknad

Hbtqi+

Evene-mang

Demon-strationer

Regnbåge

Studs-matta

Väder-skydd

Luftbalong

Palm

Färg

Tiger & isbjörn

Historisk informtion

5.2 Konceptförslag för Olof Palmes plats

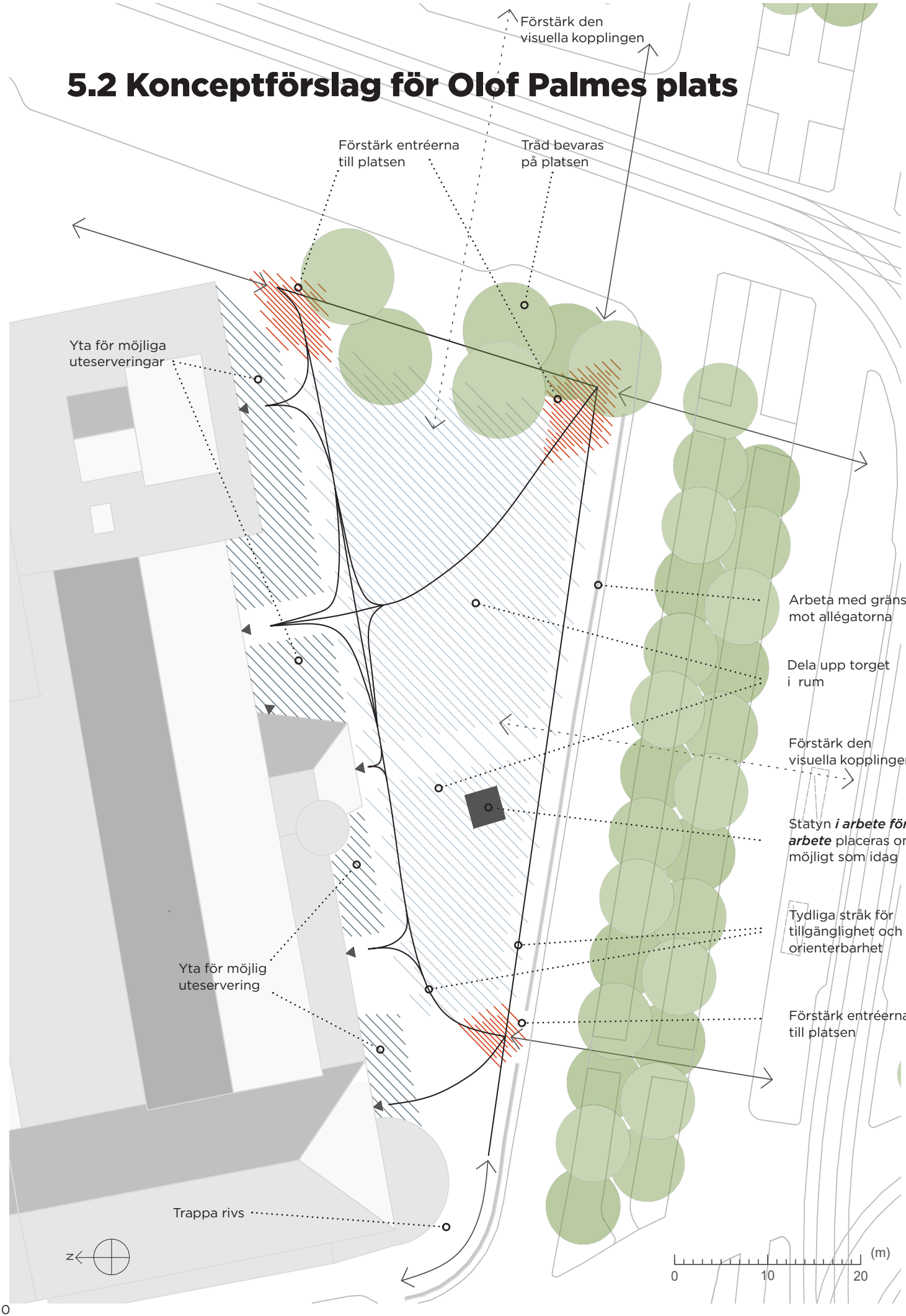

6. Ekonomi och tidplan

6.1 Ekonomi

I genomförandestudien för Masthuggskajen uppskattades kostnaden för ombyggnationen av Olof Palmes plats till cirka 33 miljoner. Det bedöms vara en rimlig summa för arbetet med att ta fram ett gestaltningsförslag, projektering och byggnation som då blir i paritet med komplexiteten, storleken och kostnadsramen som Brunnsparken. Beslut om investeringsmedel har ännu inte fattats.

6.2 Tidplan

Projektet bedöms ta cirka 1,5-2 år från och med upphandling av gestaltande konsult till färdigbyggd anläggning om allt löper på enligt plan utan hinder. Det finns några beroenden som måste klaras ut innan gestaltning av platsen kan påbörjas. Beroendena består av besked från Trafikkontoret gällande trafiksituationen som angränsar Olof Palmes plats eftersom Trafikkontorets lösning påverkar mur, area och höjdsättning på Olof Palmes plats. Trafikkontorets utbredning av gatan påverkar även förslaget för trappans nya placering till restaurang Trappan. Beslut om dess utbredning kan ej tas innan dess att Trafikkontoret lämnat sina uppgifter. Därefter kan arbetet med att ta fram en förslagshandling starta.

7. Inventering av befintlig utrustning

Objekt	Beskrivning	Antal	Bild
Sittmöbler	Röda runda plastbänkar med låga metallfötter utspridda över platsen	10st	
Planteringskärl	Mitt på torget i den östra delen framför Nordic Wellness	3st	
Styr och ställ	I mitten av torget bredvid muren mot allén	1st (med varierande antal cyklar)	
Göteborg stad soptunna	Bredvid styr och ställ i mitten av torget bredvid muren mot allén	1st	
Vägbeskrivningsskylt för gående	Bredvid kastanjerna i östra delen av torget	1st	
Träläktare	Sittplatser mot fasad i mitten på torget	1st	

Busshållplats	Temporär i östra delen av torget	1st	
Trafikljus	Vid båda övergångsställena till Järntorget	2st	
Stöd för cyklister	Vid östra övergångsstället till Järntorget där cyklister kan stå vid väntan på grönt ljud	2st	
Huvudledsskylt	I mitten av torget bredvid muren mot allén	1st	
Informationsskylt lekplats	Mellan kastanjerna och konstgräsmattan	1st	
Konstgräsmatta	Mest använda objekt på platsen där det går att hoppa studsmatta och sitta och ligga ner i ett bra solläge. Mitt på torget, något åt öst	1st	

Kontakt

Telefon:
031-365 00 00 (Göteborgs Stads kontaktcenter)

E-post:
goteborg@goteborg.se

Göteborgs Stad Tryck: xxx Datum